

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Havlíčkův Brod, Konečná 1930, 580 01 Havlíčkův Brod

Havlíčkův Brod 28.5.2014

čj. UKZUZ 040316/2014

Zpráva č. 9 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD

o výskytu škodlivých organismů a poruch

za období od 19.5. – 25.5. 2014

1. Počasí

Pondělí bylo ještě chladnější a na většině sledované oblasti byly zaznamenány velmi slabé srážky. Od úterý ale již nastoupilo počasí až letního charakteru – postupný výrazný nárůst teplot, kdy maxima se pohybovala okolo 25 °C a nebyly hlášeny ani žádné srážky. Od poloviny týdne výrazně stoupla i ranní minima a naměřené hodnoty se pohybovaly okolo 15 °C. Závěr týdne přinesl nejen lokálně různě intenzivní srážky bouřkového charakteru, ale na poslední dva dny i velmi mírné ochlazení.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

U většiny zemědělských plodin došlo k výraznému pokroku ve vývoji. Z celé sledované oblasti byly hlášeny nárůsty výskytů různých druhů mšic.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 37–59 BBCH)

(objevení se posledního listu (praporcový list): poslední list ještě svinutý - konec metání: klas (lata) je celý viditelný)

Silný výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** na druhém listu byl zjištěn v okrese Ústí nad Orlicí /lokality Pěšice a Solnice 22.5./ a střední výskyty byly pozorovány v okresech Hradec Králové /lokality Lhota pod Libčany 20.5./, Rychnov nad Kněžnou /lokality Králova Lhota 21.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Černá a Nové Sady 22.5./.

Pozorování padlí pšenice se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH), začátkem metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se odebere 3 list shora. Tvořící se praporcový list se nebere v úvahu. Zaznamená se počet listů, na jejichž čepeli je jedna nebo více kupek padlí.

Fungicidní ochranu proti listovým chorobám je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37 do BBCH 51. Zásahy se provádějí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

V okrese Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 21.5./ byl zjištěn výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** již i na praporcovém listu. Střední, lokálně až silné výskyty byly pozorovány v okresech Hradec Králové /lokalita Nový Bydžov 20.5./ a Jičín /lokalita Železnice 21.5./.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

V okrese Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 21.5./ přetrvával střední výskyt **feosferiové skvrnitosti pšenice (*Phaeosphaeria nodorum*)**.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid – pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. Ošetření se doporučuje při výskytu 12 – 50 % listů s výskytem pyknid.

Ochrana viz padlí pšenice.

První výskyty **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** byly zaznamenány v okrese Trutnov /lokalita Doubravice 22.5./ a první příznaky napadení horních listů byly pozorovány v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Libecina 22.5./.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem pyknid pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4. a 5. list shora. Ošetření se doporučuje při výskytu 12 – 50 % listů s výskytem pyknid.

Ochrana viz padlí pšenice.

V okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Vídeň 23.5./ byl zjištěn první výskyt **žluté rzivosti pšenice (*Puccinia striiformis*)**.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Jestliže se při hodnocení zjistí ohniskové napadení, polovina míst odběru vzorků se volí v ohniscích napadení. V RF 51 se hodnotí napadení rostlin (odnoží), v RF 65 napadení listů a v RF 75 – 85 napadení klasů.

Ošetření se doporučuje v RF 51 při napadení 5 – 25 % odnoží, v RF 65 při napadení 25 – 50 % listů a v RF 75 – 85 při napadení 10 – 25 % klasů.

První výskyt **hnědé rzivosti pšenice (*Puccinia recondita*)** byl zaznamenán v okrese Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 20.5./.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se napadení odnoží v RF 29-30, 31, 37 a 51. Práh škodlivosti je 20 – 50 % napadených odnoží.

Ochrana viz padlí pšenice.

Střední výskyty dospělců a larev **kohoutků (*Oulema spp.*)** byly pozorovány v okresech Hradec Králové /lokality Libčany a Kratonohy 20.5./ a Jičín /lokalita Železnice 21.5./.

První výskyty larev byly zaznamenány v okresech Havlíčkův Brod /lokalita Věž 23.5./, Svitavy /lokality Cerekvice a Morašice 22.5./ a Trutnov /lokalita Doubravice 22.5./.

Pozorování dospělců se provádí pomocí 100 smyků v porostu (na 10 míst 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí kontrolou 100 odnoží.

Přímá ochrana proti kohoutkům spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smykáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vylíhlých více než 50 % larev.

První výskyty mšic – **kyjatky travní (*Metopolophium dirhodum*)**, **kyjatky osenní (*Sitobion avenae*)** a **mšice stěmchové (*Rhopalosiphum padi*)** byly hlášeny již z většiny okresů sledované oblasti.

Pozorování mšic na pšenici se provádí více než 20 m od okraje porostu. Kontroluje se 50 odnoží. Hodnotí se počet jedinců (dospělců a nymf) každého druhu zvlášť. Za škodlivý výskyt se považuje výskyt 3-5 mšic na 1 odnož.

Ochrana klasů: optimální termín ochrany je od konce květu do začátku tvorby obilky (69 až 70 BBCH). V této době se ošetří porosty s výskytem 3-5 a více mšic v průměru na 1 klas.

Ochrana proti listovým mšicím u ozimé pšenice se doporučuje na konci květu na porostech, na nichž se v době květu zjistí 25 a více mšic v průměru na jednu odnož.

V okrese Jičín /lokality Železnice 21.5./ byl při smýkání zjištěn první výskyt housenek **obaleče obilního (*Cnephasia pumicana*)**.

Pozorování se provádí v okrajovém, 50m pásu v blízkosti dřevin. Ve fázi sloupkování se sledují miny na listech, kontroluje se 100 odnoží (10 míst x10 odnoží). Ve fázi mléčné zralosti se sledují housenky, kontroluje se 100 klasů (10 míst x10 klasů).

K cílenému ošetření není registrován žádný přípravek.

JEČMEN OZIMÝ (RF 55–73 BBCH)

(střed metání: báze ještě v pochvě - časná mléčná zralost)

První výskyt /střední/ **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** byl pozorován v okrese Hradec Králové /lokality Kratonohy 23.5./, Nárůst intenzity napadení porostu touto chorobou byl zaznamenán v okresech Chrudim /lokality Orel 21.5./, Ústí nad Orlicí /lokality Libecina 22.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Blížkov 22.5./.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Hodnotí se v RF 25 napadení rostlin, tj. určí se počet odnoží s příznaky a v RF 32 – 37 napadení listů.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

V okrese Hradec Králové /lokality Praskačka 23.5./ byl zjištěn první výskyt **prašné sněti ječné (*Ustilago nuda*)**.

První nález larev **kohutků (*Oulema sp.*)** byl hlášen z okresů Havlíčkův Brod /lokality Kožlí 21.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokality Králova Lhota 20.5./.

Pozorování viz pšenice ozimá.

JEČMEN JARNÍ (RF 29-34 BBCH)

(9 a více odnoží viditelných - fáze 4. kolénka: 4. kolénko vzdálené min. 2 cm od 3. kolénka)

Střední výskyt **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byl zjištěn v okrese Rychnov nad Kněžnou /lokality Pěčín 19.5./

Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Ústí nad Orlicí /lokality Zádolí, Stříhanov a Jehnědí 22.5./ byly pozorovány první skvrny na listech charakteristické pro **spálu ječmene (*Rhynchosporium secalis*)**.

Pozorování viz ječmen ozimý.

Z okresů Chrudim /lokality Orel 23.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Blížkov 22.5./ přišla hlášení o přetrvávajících středních výskytech **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**.

Zjišťování výskytu síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí při úhlopříčném průchodu porostem, kdy se kontroluje 20 rostlin (10 míst x 2 rostliny). Určí se počet rostlin s příznaky výskytu (síťované hnědé skvrny na listech) na listové čepeli a pochvě.

Zahájení ošetření proti síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene se provádí u pozemků při 5% a vyšším napadení rostlin, od růstové fáze 30. Pozdější zásahy jsou zpravidla kombinací proti komplexu listových chorob. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

V okrese Jičín /lokalita Slatiny 21.5./ byl pozorován silný výskyt larev **kohoutků (Oulema spp.)**. V okrese Chrudim /lokalita Orel 23.5./ byl výskyt hodnocen jako střední a v okrese Náchod /lokalita Velké Petrovice 22.5./ byla poprvé nalezena vajíčka.

Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Jičín /lokalita Slatiny 21.5./ byl zaznamenán první výskyt mšic – **kyjatka travní (Metopolophium dirhodum)**.

Pozorování viz pšenice ozimá.

LUSKOVINY

HRÁCH (RF 39-51)

(9 a více internodií viditelných - první květní pupeny viditelné mimo listy)

První lokálně až střední výskyt **plísně hrachu (Peronospora pisi)** na listech byl zjištěn v okresech Hradec Králové /lokalita Dobřenice 20.5./ a Chrudim /lokalita Chrudim 21.5./.

Preventivní ochrana spočívá v používání zdravého osiva, správné agrotechnice, v dodržování zásad střídání plodin (odstup v osevním sledu 4-5 let), výběr pozemku a regulace zaplevelení. Přímá ochrana spočívá v moření osiva a fungicidním ošetření, které je třeba zahájit nejpozději při zjištění prvního výskytu.

V okrese Chrudim /lokalita Chrudim 21.5./ byl také zjištěn první výskyt **strupovitosti hrachu (Ascochyta pisi)** na listech.

Hlášení o prvních výskytech **kyjatky hrachové (Acyrtosiphon pisum)** přišla z okresů Chrudim /lokalita Chrudim 21.5./, Jičín /lokalita Vokšice 21.5./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Zářecká Lhota 22.5./.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

BOB (RF 50)

(4. internodium viditelné)

Střední výskyty **strupovitosti bobu (Didymella fabae)** a **mšice makové (Aphis fabae)** byly pozorovány v okrese Chrudim /lokalita Holešovice u Chroustovic 21.5./

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 65–77 BBCH)

(plný květ: asi 50% květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají - asi 70% šešulí dosáhlo druhově, resp. odrůdově specifické velikosti)

Pokračující střední výskyt **alternariové skvrnitosti brukvovitých (*Alternaria brassicae*)** na listech byl hlášen z okresu Chrudim /lokalita Podlíšťany 23.5./.

Z okresu Chrudim /lokalita Podlíšťany 20.5./ byl hlášen i první výskyt **bílé hniloby řepky (*Sclerotinia sclerotiorum*)** na listech.

V okrese Jičín /lokalita Valdice 21.5./ došlo k nárůstu výskytu **krytonosce šešulového, (*Ceutorhynchus obstrictus*)**, třebaže jeho sledování již končí.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Chemická ochrana proti šešulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina

od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejломorky kapustové 1 brouk/2 rostliny při silném výskytu bejломorky kapustové 1 brouk/2 rostliny

První výskyty larev **bejломorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** byly zjištěny v okresech Havlíčkův Brod /lokalita Věž 23.5./ a Trutnov /lokalita Bílé Poličany 22.5./ . Jako střední byl hodnocen výskyt larev v okresech Chrudim /lokalita Podlíšťany 20.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Blížkov a Černá 22.5./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

Ojedinele střední výskyty kolonií **mšice zelné (*Brevicoryne brassicae*)** byly pozorovány v okrese Hradec Králové /lokalita Lhota pod Libčany 23.5./

Kontrolují se všechna plodenství na 50 rostlinách a zjišťuje se % napadených plodenství 100 a více mšicemi při dokvétání: RF 67 – 69.

Chemické ošetření je účelné do 10 dnů po odkvětu. Později je neúčelné.

MÁK (RF 27–40 BBCH)

(fáze 7. pravého listu - stonkování a butonizace)

V okresech Svitavy /lokalita Dolní Újezd 21.5./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Jehnědí 22.5./ byl zjištěn první výskyt **plísňě makové (*Peronospora arborescens*)**.

K infekci dochází od května do sklizně. Nižší teploty, ovlhčení, vysoká vzdušná vlhkost a hustý porost vytvářejí podmínky pro napadení.

Preventivní ochrana spočívá v dodržování zásad správné agrotechniky, střídání plodin, zdravé osivo, řídký porosty. Přímá ochrana-preventivní aplikace fungicidu od fáze 6-ti a více pravých listů.

OKOPANINY

CUKROVKA (RF 15-31)

(5. pravý list vyvinutý - 1. internodium viditelné)

Z okresu Náchod /lokalita Vršovka 22.5./ přišlo hlášení o prvním výskytu vajíček **květilky řepné (*Pegomya hyoscyami*)**.

BRAMBORY (RF 31 BBCH)

Růstová fáze: počátek prodlužovacího růstu (cca 15 cm)

V okrese Jičín /lokalita Miletín 22.5./ byl na listech zjištěn první výskyt dospělců **dřepčíků bramborových (*Psylliodes affinis*)**.

KOŘENINOVÉ ROSTLINY

KMÍN KOŘENNÝ (RF 65)

(plný květ: 50% květů otevřených)

Výskyt hosenek **plochušky kmínové (Depressaria daucella)** v okolí dosáhl v okresech Chrudim /lokality Podlíšťany 21.5./ a Žďár nad Sázavou /lokality Radostín nad Oslavou 22.5./ střední intenzity.

Na lokalitě (Domoradice) byly nalezeny na počátku května v zahnědlých květenstvích strusky dipter. Vzorek odeslaný za účelem determinace potvrdil přítomnost larev **květilky všežravé (Delia pratensis)**. Dle vyjádření pracovníků AGRAS Šumperk se jedná o příležitostného škůdce vyvíjejícího se v zahnědlých (rozkládajících se) poupatech. Primárně byly rostliny napadeny zatím blíže nespecifikovanou chorobou. Porost byl po nálezů ihned ošetřen insekticidem v kombinaci s fungicidem. Následná prohlídka 20.5 prokázala značnou redukci květů v okolí napadených pupat z počátku května.

OVOCNÉ DŘEVINY

JABLOŇ (RF 71 BBCH)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

V okrese Jičín /lokality Úlibice 22.5./ byl zjištěn silný výskyt **obaleče jablečného (Cydia pomonella)** ve feromonových lapačích. V okrese Náchod /lokality Zájezd 22.5./ byl zaznamenán první výskyt tohoto obaleče.

První výskyt **obaleče jabloňového (Hedya nubiferana)** byl hlášen z okresu Náchod /lokality Zájezd 22.5./.

Sledování letu imag do feromonových lapáků se provádí 2x týdně od 10.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapačích úlovek 10 a více motýlků na lapák za 3-4 dny. Potřeba ošetření larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

V okrese Jičín /lokality Úlibice 19.5./ byl zjištěn první výskyt **obaleče zahradního (Archips podanus)** ve feromonových lapačích.

HRUŠEŇ (RF 71-72 BBCH)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu)

První výskyty **rizivosti hrušně (Gymnosporangium sabinae)** na listech byly zjištěny na zahrádkách v okresech Náchod /lokality Náchod 20.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokality Pohoří 20.5./.

Rez hrušně je dvojbytná rez. Hostitelem jsou všechny druhy rodu hrušeň a jalovec. Základem ochrany je dostatečná izolační vzdálenost mezi hostiteli (alespoň 150 m). Ohrožené výsadby je třeba v době před květem a po odkvětu ošetřit fungicidem proti strupovitosti hrušně, který má dobrou vedlejší účinnost proti rzi.

Z okresu Trutnov /lokality Choustníkovo Hradiště 22.5./ byl hlášen škodlivý výskyt **drvopleně hrušňového (Zeuzera pyrina)**.

SLIVONĚ (RF 71-73)

(velikost plodu do 10 mm, opad plodů po květu - velikost plodu do 20 mm)

První výskyt **červené skvrnitosti slivoně (*Polystigma rubrum*)** na listech byl pozorován v okrese Hradec Králové /lokality Těchlovice 22.5./.

Silné výskyty **moniliniové spály slivoně (*Monilinia laxa*)** a to i na okrasných slivoních byly zjištěny v okrese Chrudim /lokality Skuteč 22.5./.

V okrese Hradec Králové /lokality Těchlovice 22.5./ byl pozorován první výskyt příznaků napadení **hálčivcem švestkovým (*Phytoptus similis*)**.

OŘEŠÁK KRÁLOVSKÝ

V okrese Hradec Králové /lokality Těchlovice 22.5./ byl zjištěn první výskyt příznaků **antraknózy ořešáku (*Gnomonia leptostyla*)**.

RYBÍZ ČERVENÝ

Místy až střední výskyty **mšice rybízové (*Cryptomyzus ribis*)** byly pozorovány v okrese Chrudim /lokality Skuteč 21.5./.

ČESNEK

V okrese Jičín /lokality Miletín 21.5./ byl na listech zjištěn první výskyt dospělců **chřestovnička cibulového (*Lilioceris merdiger*)**.

OKRASNÉ DŘEVINY

BRSLEN

Z okresů Chrudim /lokality Tisovec 20.5./ a Svitavy /lokality Litomyšl 20.5./ přišla hlášení o ukončení přeletu **mšice makové (*Aphis fabae*)**.

Světelný lapač

V okrese Jičín /lokality Holovousy 19.5. – 23.5./ byl ve světelném lapači zaznamenán první výskyt dospělců **kovolesklece gama (*Autographa gamma*)**, **můry kapustové (*Lacanobia oleracea*)** a **osenice vykřičníkové (*Agrotis exclamatoris*)**.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl